

ધોરણ : 6

ગુજરાતી

c. બિરબલની યુક્તિ

અભ્યાસ / સ્વાધ્યાય

Sem : 1

અભ્યાસ

1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો ઉત્તર શોધીને તેનો કમ – અક્ષર પ્રશ્ન સામેના માં લખો :

- (એ) વહેલી સવારે બાદશાહે ઝરુખાની નીચે શું જોયું ?
- (ફ) નોકર ચોગાનમાં ઉલ્લો હતો.
- (ખ) નોકર ચોગાનમાંથી ઝડુ લેતો હતો.
- (ગ) નોકર ઝડુથી ચોગાન વાળતો હતો.**
- (ઘ) નોકર ઝડું ઊંચું કરી બાદશાહ સામે જોતો હતો.

(2) રાજ્ય પર કયા રાજીએ ચડાઈ કરી ?

(ક) બુંદેલખંડના

(ખ) અરખંડના

(ગ) ઉત્તરખંડના

(ધ) પુષ્પખંડના

(3) નોકરને જવાબ શીખવનાર કોણ હતું ?

(ક) અકબર

(ખ) બિરબલ

(ગ) બેગમ

(ધ) ફાંસીગર

2. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-એક વાક્યમાં આપો :

(1) બુંદેલખંડનો રાજી પરત કેમ કર્યો ?

➤ બાદશાહ અકબર પોતે ૪ લશ્કર લઈને રણમેદાનમાં આવે છે, એવા સમાચાર મળતાં ૪ બુંદેલખંડનો રાજી પરત કર્યો.

(2) શિરામણ સમયે સેનાપતિએ શા સમાચાર આપ્યા ?

► શિરામણ સમયે સેનાપતિએ બાદશાહને સમાચાર આપ્યા કે બુંદેલખંડનો રાજી લશ્કર લઈને આપણા રાજ્ય ઉપર ચડી આવ્યો છે.

(3) બેગમે બાદશાહને શા સમાચાર આપ્યા ?

► બેગમે બાદશાહને સમાચાર આપતાં કહ્યું, “મારા ભાઈને સાપ કરડ્યો છે અને એને જલદી સાપ ઉતારનારને ઘેર લઈ જવાનો છે.”

સ્વાધ્યાય

1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો :

(1) બાદશાહને પોતાનો દહાડો બગડશે એવું કેમ લાગ્યું ?

➤ બાદશાહે સવારના પહોરમાં ઝરુખામાં જઈને નીચે જોયું તો એક ઝડુવાળો ઝડુથી મહેલનું ચોગાન વાળતો હતો. બાદશાહને જોઈને ઝડુવાળાએ ઝડુથી પોતાનું મોઢાંકી દીધું, પણ બાદશાહને લાગ્યું કે મેં સવારના પહોરમાં ઝડુવાળાનું મોજોયું છે, તેથી આજ મારો દહાડો બગડશે.

(2) સાંજે જમતી વખતે રાજ કેમ ગુસ્સે થયા ?

➤ સાંજે જમતી વખતે રાજ કોળિયો ભરવા જતા હતા તેવામાં તેનાં થાળમાં એક ગરોળી પડી. રાજના મનમાં સવારે ઝડપાળાનું મો જોયું તેથી વહેમ હતો જ. ગરોળી થાળમાં પડતા એ વહેમ પાકો થયો. તેથી રાજ ગુસ્સે થયા.

(3) રાજનાં દર્શન કરતી વખતે અડુવાળાએ શું કહ્યું ?

➤ રાજનાં દર્શન કરતી વખતે અડુવાળાએ કહ્યું કે કાલે સવારે જ્યારે તમે મારું મો જોયું હતું તે સમયે મેં પણ તમારું મો જોયું હતું. આપનો તો માત્ર દિવસ ૪ બગડ્યો હતો જ્યારે આપનું મો જોવાથી મારે તો કેદખાને જવાનું થયું અને ફાંસીની સજી ભોગવતી પડી. તો આપણા બેમાં કોણ વધારે અપશુકનિયાળ?

(4) અંતે રાજએ પોતાનો ખોટો વહેમ શું કહીને ફર કર્યો?

►અંતે રાજએ બિરબલ આગળ કબૂલાત કરી કે શુકન-અપશુકન અંગેનો પોતાનો વહેમ ખોટો હતો. રાજએ જાડુવાળાને છોડી દેવાની તેમજ સરપાવ આપી માનલેર ઘેર પહોંચાડવાની આજ્ઞા કરી. આમ, એને રાજએ પોતાનો ખોટો વહેમ ફર કર્યો.

2. તમે જીવનમાં અનુભવેલા કે જોયેલા ચાતુર્ય પ્રસંગ વિશે
આઠ-દસ વાક્યો લખો.

ચોર પકડાઈ ગયા

શનિવાર હોવાથી મારી શાળા સવારની હતી. મારા મમ્મી-પઢ્ઘા
નોકરી પર ગયાં હોવાથી હું ધેર એકલો જ હતો. મારા ધર સામેનું
ધર બંધ હતું. ત્યાં સામેના ધરના દરવાજા તરફ મારું ધ્યાન ગયું.
૬૫ ... ૬૫... અવાજ આવતો હતો.

મેં મારા ધરની જળીમાંથી જોયું. ચોર તાળું તોડી, ધરમાં ધૂસ્યા
હતા.

મેં સમયસૂચકતા વાપરી. મારા ઘરનું બારણું ખોલી,
સામેના ઘરનો દરવાજો બહારથી બંધ કરી દીધો. પછી
100 નંબર ઉપર ફોન કરી મેં પોલીસને જાણ કરી.
પોલીસ આવી. ચોર પકડાઈ ગયા. પોલીસ અધિકારીઓ
મારી હિંમત તેમજ ચતુરાઈને બિરદાવી. મારા પડોશી
તેમજ મમ્મી-પઢાએ પણ મને શાબાશી આપી.

3. નીચેના શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો :

(1) સવારનો નાસ્તો

➤ શિરામણ

(2) ઝટપટ ઉકેલી ન શકે તેવો પ્રશ્ન

➤ ક્રોયડો

(3) કાળના જેવા મોં વાળું

➤ કાળમુખું

(4) મુસ્લિમ ધર્મ મુજબ ખાટમાં શબ્દ ગોઠવેલું હોય તે

➤ મૈયત

(5) શાબ્દાશી બદલ અપાતો પોશાક

➤ સરપાવ

4. બાદશાહ દ્વારા બોલાયેલાં ગમે તે ચાર વાક્યો પાઠમાંથી શોધીને લખો.

- (1) ‘સેના તૈયાર કરો.’
- (2) ‘એને કેદમાં પૂરી દો અને સવારે એને ફાંસીએ ચડાવી દેજો.’
- (3) ‘મારે આપો દહાડો ભૂખ્યા રહેવું પડ્યું.’
- (4) “બિરબલ, આને આ જવાબ શીખવનાર તારા સિવાય બીજો
કોઈ ન હોય.”

5. નીચેના મુદ્દાઓ પરથી વાર્તા લખો :

એક નાનું ગામ - યુવાનો ભણેલા વૃદ્ધો વ્યવહારકુશળ - ગામમાંથી
જાન જવી જાનમાં વૃદ્ધોને ન લઈ જવા - જાનમાં માત્ર યુવાનો જ -
કન્યાપક્ષની શરત - જવાબ આપો તો જ કન્યા પધરાવીએ -
'ગામનું તળાવ ધીથી ભરી આપો' - યુવાનોની ચિંતા - સંતાઈને
આવેલા વૃદ્ધનો જવાબ - 'પહેલાં તળાવ ખાલી તો કરી આપો' -
કન્યા પક્ષનું કહેવું, જાનમાં એક વૃદ્ધ જરૂર આવ્યા હશે.

રાજપરા નામનું એક ગામ હતું. એમાં યુવાનો
ભણેલા અને વૃદ્ધો વ્યવહારકુશળ હતા. ગામના લોકો
સંપથી રહેતા હતાં.

યુવાનો ખૂબ બુદ્ધિશાળી હતા. એક વખત ગામમાંથી
જાન બીજે ગામ જવાની હતી. યુવાનોએ નક્કી કર્યું કે
જાનમાં વદ્ધોને લઈ જવા નહિ.

આથી જાનમાં માત્ર યુવાનો જ ગયા. કન્યાપક્ષના
લોકો સમજદાર હતા. એમાં વૃદ્ધો પણ હતા. કન્યાપક્ષના
વૃદ્ધોને ઇચ્છા થઈ કે ચાલો, આ યુવાન જનૈયાઓની
કસોટી કરીએ. તેમણે વરપક્ષ આગળ શરત મૂકી, “અમે
એક શરતે જ કન્યા પરણાવીએ.

“ગામનું તળાવ ધીથી ભરી આપો.” શરત
સાંભળીને જનૈયા ચિંતામાં પડી ગયા.

એ જાનમાં એક વૃદ્ધ સંતાઈને આવ્યા હતા. એમણે યુવાનોને કહ્યું, “જાઓ, કન્યાપક્ષના લોકોને કહે કે તે ગામનું તળાવ ખાલી કરી આપે.”

યુવાનોએ કન્યાપક્ષના લોકોને કહ્યું, “તળાવ તો અમે ધીથી ભરી દઈએ પણ તમે પહેલાં તળાવ ખાલી તો કરી આપો.”

કન્યાપક્ષના વડીલોને ખ્યાલ આવી ગયો કે એમની સાથે
જરૂર કોઈ વૃદ્ધ આવ્યા હશે. વૃદ્ધ સિવાય કોઈ આ જવાબ
આપી શકે નહિં.

વૃદ્ધોને સાથે ન રાખ્યાની ભૂલ યુવાનોને સમજાઈ.

બોધ : ઘરડાં ગાડાં વાળે.

6. નીચેના ફકરામાંથી યોગ્ય વિરામચિહ્નો મૂકો :

થાળ આવ્યો અને રાજા ઉંચે શાસે જગ્યા. જમતાં
જમતાં એ લાલપીળા થઈ ગયા. એના મનમાં પેલો વહેમ
રખ્યા કરતો હતો એમણે હુકમ કર્યો, “જાઓ, પકડી લાવો
પેલા અપશુકનિયાળને. આજ સવારમાં એનું મોહું જોયું છે
ત્યારથી આ કમનસીબી ઉલ્લી થઈ છ. એને કેદમાં પૂરી
દો અને સવારે એને ફાંસીએ ચડાવી દેજો.”

Thanks

For watching